

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 18. syyskuuta 2018
(OR. en)

7980/18
ADD 1

Toimielinten välinen asia:
2018/0096 (NLE)

WTO 84
SERVICES 33
FDI 20
COASI 101

SÄÄDÖKSET JA MUUT VÄLINEET

Asia: Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Singaporen tasavallan välinen
sijoitussuojasopimus

PAKKOLUNASTUS

Osapuolet vahvistavat yhteisymmärryksensä seuraavista seikoista:

1. Sopimuksen 2.6 artiklassa (Pakkolunastus) käsitellään kahta eri tilannetta. Ensimmäisessä tilanteessa on kyse välittömästä pakkolunastuksesta, jossa tämän sopimuksen piiriin kuuluva sijoitus kansallistetaan tai pakkolunastetaan muulla tavalla suoraan siirtämällä omistusoikeus virallisesti tai takavarikoimalla. Toisessa tilanteessa on kyse välillisestä pakkolunastuksesta, jolloin osapuolen toimenpiteellä tai joukolla toimenpiteitä on sama vaikutus kuin välittömällä pakkolunastuksella siten, että se merkittäväällä tavalla estää tämän sopimuksen piiriin kuuluvaa sijoittajaa hyödyntämästä tämän sopimuksen piiriin kuuluvan sijoituksen omaisuuden perusominaisuuksia, mukaan lukien omaisuuden käyttö, siitä nauttiminen ja sen myyminen, ilman, että omistusoikeus siirretään virallisesti tai takavarikoidaan.
2. Sen määrittäminen, onko osapuolen toimenpiteessä tai joukossa toimenpiteitä tietyssä tilanteessa kyse välillisestä pakkolunastuksesta, edellyttää tapauskohtaista ja tosiasioihin perustuvaa selvitystä, jossa otetaan huomioon muun muassa seuraavat seikat:
 - a) toimenpiteen tai toimenpiteiden joukon taloudellinen vaikutus ja kesto, vaikkakaan se, että toimenpiteellä tai joukolla toimenpiteitä on haitallinen vaikutus sijoituksen taloudelliseen arvoon, ei yksinään tarkoita, että kyseessä on välillinen pakkolunastus;

- b) se, missä määrin toimenpide tai toimenpiteiden joukko haittaa mahdollisuutta käyttää omaisuutta, nauttia siitä tai myydä se; sekä
- c) toimenpiteen tai toimenpiteiden joukon luonne, erityisesti tavoite, tilanneyhteys ja tarkoitus.

Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuolen suunnittelema ja toteuttama ei-syrjivä toimenpide tai joukko ei-syrjiviä toimenpiteitä, joka on toteutettu oikeutettujen julkisen politiikan tavoitteiden kuten kansanterveyden, yleisen turvallisuuden tai ympäristön suojaamiseksi, ei muodosta välillistä pakkolunastusta, lukuun ottamatta niitä harvinaisia tapauksia, joissa toimenpiteen tai toimenpiteiden joukon vaikutus on tavoitteeseen nähden niin voimakas, että se vaikuttaa ilmeisen kohtuuttomalta.

MAAN PAKKOLUNASTUS

1. Sen estämättä, mitä 2.6 artiklassa (Pakkolunastus) säädetään, Singaporen ollessa pakkolunastava osapuoli kaikista maahan liittyvistä lunastustoimenpiteistä, jotka ovat maahankintoja koskevan lain¹ (Land Acquisition Act, 152 luku) mukaisia, on maksettava edellä mainitun lain mukainen markkinahintainen korvaus.
2. Tätä sopimusta sovellettaessa maahankintoja koskevan lain (Land Acquisition Act, 152 luku) mukaisten lunastustoimenpiteiden olisi perustuttava julkiseen tarpeeseen tai liittyttävä julkiseen tarpeeseen.

¹ Maahankintoja koskeva laki (Land Acquisition Act, 152 luku), sellaisena kuin se on tämän sopimuksen voimaantulopäivänä.

PAKKOLUNASTUS JA TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUDET

Selvyyden vuoksi todetaan, että jos toimenpide on yhdenmukainen TRIPS-sopimuksen ja EU:n ja Singaporen vapaakauppasopimuksen kymmenennen luvun (Teollis- ja tekijänoikeudet) kanssa, teollis- ja tekijänoikeuksien peruuttaminen, rajoittaminen tai luominen ei muodosta pakkolunastusta. Myöskään sen toteaminen, että toimenpide ei ole yhdenmukainen TRIPS-sopimuksen ja EU:n ja Singaporen vapaakauppasopimuksen kymmenennen luvun (Teollis- ja tekijänoikeudet) kanssa, ei tarkoita, että kyseessä olisi ollut pakkolunastus.

JULKINEN VELKA

1. Kannetta, jonka mukaan osapuolen velan uudelleenjärjestely rikkoo toisen luvun (Sijoitusten suoja) mukaisia velvollisuuksia, ei voida nostaa tai, jos sellainen on jo nostettu, kanne ei voi jatkaa kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jakson (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaisesti, jos uudelleenjärjestely on jo sovittu uudelleenjärjestely kanteen nostamisen ajankohtana tai se muuttuu sovituksi uudelleenjärjestelyksi nostamisen jälkeen, lukuun ottamatta kannetta, jonka mukaan uudelleenjärjestely on 2.3 artiklan (Kansallinen kohtelu) vastainen¹.
2. Sen estämättä, mitä kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jakson (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) 3.6 artiklassa (Kanteen nostaminen tuomioistuimessa) määrätään ja jollei tämän liitteen 1 kohdasta muuta johdu, sijoittaja ei saa nostaa kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jakson (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaisesti kannetta, jonka mukaan osapuolen velan uudelleenjärjestely rikkoo toisen luvun (Sijoitusten suoja) muita kuin 2.3 artiklan (Kansallinen kohtelu) mukaisia velvollisuuksia, ellei kantajan kirjallisen neuvottelupyynnön esittämispäivästä ole kulunut 270 päivää kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jakson (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) 3.3 artiklan (Neuvottelut) mukaisesti.

¹ Tätä liitettä sovellettaessa pelkät sijoittajien tai sijoitusten kohtelussa esiintyvät erot, jotka perustuvat oikeutettuihin julkisen politiikan tavoitteisiin velkakriisin tai velkakriisin uhan yhteydessä, eivät merkitse 2.3 artiklan (Kansallinen kohtelu) rikkomista.

3. Tässä liitteessä

'sovitulla uudelleenjärjestelyllä' tarkoitetaan osapuolen velan uudelleen järjestelyä tai uudelleen sovittamista, joka on toteutettu seuraavasti: i) velkainstrumenttien mukauttaminen tai muuttaminen niiden ehtojen mukaisesti, mukaan lukien niihin sovellettava laki, tai ii) velkojen vaihto tai muu samanlainen prosessi, jossa ne, joiden hallussa on vähintään 75 prosenttia jäljellä olevan, uudelleenjärjestelyjen kohteena olevan velan koko pääomamäärästä, ovat suostuneet tällaiseen velkojen vaihtoon tai muuhun prosessiin;

velkainstrumenttiin 'sovellettavalla lailla' tarkoitetaan oikeudenkäyttöalueella kyseiseen velkainstrumenttiin sovellettavaa lainsäädäntöä.

4. Selvyyden vuoksi todetaan, että 'osapuolen velalla' tarkoitetaan unionin osalta unionin jäsenvaltion hallituksen tai unionin jäsenvaltion keskus-, alue- tai paikallishallintotason velkainstrumenttia.

4.12 ARTIKLASSA TARKOITETUT SOPIMUKSET

Unionin jäsenvaltioiden ja Singaporen väliset sopimukset:

1. Singaporen tasavallan hallituksen ja Bulgarian tasavallan hallituksen välinen sopimus sijoitusten molemminpuolisesta edistämisestä ja suojelusta, tehty Singaporessa 15 päivänä syyskuuta 2003;
2. Singaporen tasavallan hallituksen ja Belgian ja Luxemburgin talousliiton välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojelusta, tehty Brysselissä 17 päivänä marraskuuta 1978;
3. Singaporen tasavallan hallituksen ja Tšekin tasavallan hallituksen välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojelusta, tehty Singaporessa 8 päivänä huhtikuuta 1995;
4. Saksan liittotasavallan ja Singaporen tasavallan välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja molemminpuolisesta suojelusta, tehty Singaporessa 3 päivänä lokakuuta 1973;

5. Singaporen tasavallan hallituksen ja Ranskan tasavallan hallituksen välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojelusta, tehty Pariisissa 8 päivänä syyskuuta 1975;
6. Singaporen tasavallan hallituksen ja Latvian tasavallan hallituksen välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojelusta, tehty Singaporessa 7 päivänä heinäkuuta 1998;
7. Singaporen tasavallan ja Unkarin tasavallan välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojelusta, tehty Singaporessa 17 päivänä huhtikuuta 1997;
8. Alankomaiden kuningaskunnan hallituksen ja Singaporen tasavallan hallituksen välinen sopimus talousyhteistyöstä, tehty Singaporessa 16 päivänä toukokuuta 1972;
9. Singaporen tasavallan hallituksen ja Puolan tasavallan hallituksen välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojelusta, tehty Varsovassa 3 päivänä kesäkuuta 1993;
10. Singaporen tasavallan hallituksen ja Slovenian tasavallan hallituksen välinen sopimus sijoitusten molemminpuolisesta edistämisestä ja suojelusta, tehty Singaporessa 25 päivänä tammikuuta 1999;

11. Singaporen tasavallan ja Slovakian tasavallan välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja vastavuoroisesta suojelusta, tehty Singaporessa 13 päivänä lokakuuta 2006; sekä
 12. Singaporen tasavallan hallituksen ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen välinen sopimus sijoitusten edistämisestä ja suojelusta, tehty Singaporessa 22 päivänä heinäkuuta 1975.
-

SIJOITTAJIEN JA OSAPUOLTEN VÄLISTEN RIITOJEN
SOVITTELUJÄRJESTELMÄ

1 ARTIKLA

Tavoite

Sovittelujärjestelmän tavoitteena on helpottaa yhteisesti sovitun ratkaisun löytämistä kattavan ja nopean menettelyn kautta, jossa turvaudutaan sovittelijaan.

A JAKSO

SOVITTELUJÄRJESTELMÄN MUKAINEN MENETTELY

2 ARTIKLA

Menettelyn aloittaminen

1. Riidan osapuoli voi milloin tahansa pyytää sovittelumenettelyn aloittamista. Pyyntö on esitettävä toiselle osapuolelle kirjallisena.

2. Osapuoli, jolle tällainen pyyntö on osoitettu, tarkastelee sitä myötämielisesti ja vastaa kirjallisesti hyväksyvänsä tai hylkäävänsä pyynnön kymmenen päivän kuluessa sen vastaanottamisesta.
3. Mikäli pyyntö koskee unionin tai sen minkä tahansa jäsenvaltion instituution, elimen tai viraston antamaa kohtelua ja vastaajaa ei ole määritetty 3.5 artiklan (Ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua) 2 kohdan mukaisesti, pyyntö osoitetaan unionille. Jos unioni hyväksyy pyynnön, vastauksessa on määriteltävä, onko sovittelumenettelyn osapuoli unioni vai unionin asianomainen jäsenvaltio.¹

3 ARTIKLA

Sovittelijan valinta

1. Riidan osapuolet pyrkivät sopimaan sovittelijasta viimeistään 15 päivän kuluessa vastauksen vastaanottamisesta tämän liitteen 2 artiklan (Menettelyn aloittaminen) 2 kohdassa tarkoitettuun pyyntöön. Sopimiseen voi sisältyä sovittelijan nimittäminen 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) mukaisesti perustetun tuomioistuimen jäsenistä.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että jos pyyntö koskee unionin antamaa kohtelua, sovittelun osapuoli on unioni ja asianomainen unionin jäsenvaltio osallistuu sovitteluun täysimääräisesti. Jos pyyntö koskee nimenomaisesti jonkin unionin jäsenvaltion antamaa kohtelua, sovittelun osapuoli on asianomainen unionin jäsenvaltio, ellei se pyydä unionia osallistumaan menettelyyn.

2. Jos riidan osapuolet eivät pysty sopimaan sovittelijasta 1 kohdan mukaisesti, kumpi tahansa riidan osapuoli voi pyytää tuomioistuimen puheenjohtajaa valitsemaan sovittelijan arvalla 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) mukaisesti perustetun tuomioistuimen jäsenistä. Tuomioistuimen puheenjohtaja valitsee sovittelijan kymmenen työpäivän kuluessa jommankumman riidan osapuolen pyynnöstä.
3. Sovittelija ei voi olla kummankaan osapuolen kansalainen, elleivät riidan osapuolet toisin sovi.
4. Sovittelija auttaa puolueettomasti ja avoimesti riidan osapuolia selventämään kyseessä olevaa toimenpidettä ja sen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia sijoituksiin sekä pääsemään yhteisesti sovittuun ratkaisuun.

4 ARTIKLA

Sovittelumenettelyä koskevat säännöt

1. Sovittelumenettelyyn turvautunut riidan osapuoli esittää kymmenen päivän kuluessa sovittelijan nimittämisestä sovittelijalle ja toiselle riidan osapuolelle yksityiskohtaisen kirjallisen kuvauksen ongelmasta ja erityisesti kyseessä olevan toimenpiteen toiminnasta ja sen kielteisistä vaikutuksista sijoituksiin. Toinen riidan osapuoli saa esittää kyseistä ongelman kuvausta koskevat kirjalliset huomautuksensa 20 päivän kuluessa tällaisen kuvauksen toimittamisesta. Kumpikin riidan osapuoli voi sisällyttää ongelman kuvaukseensa tai sitä koskeviin huomautuksiinsa kaikki tarpeellisiksi katsomansa tiedot.

2. Sovittelija voi päättää sopivimmasta tavasta selkeyttää kyseistä toimenpidettä ja sen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia sijoituksiin. Sovittelija voi esimerkiksi järjestää riidan osapuolten välisiä kokouksia, kuulla riidan osapuolia yhdessä tai erikseen, pyytää alan asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä apua tai kuulla niitä ja antaa riidan osapuolille niiden mahdollisesti pyytämää lisätukea. Sovittelijan on kuitenkin kuultava riidan osapuolia ennen avun pyytämistä alan asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä tai niiden kuulemista.
3. Sovittelija voi tarjota neuvoja ja ehdottaa ratkaisua riidan osapuolten harkittavaksi; nämä voivat hyväksyä tai hylätä ehdotetun ratkaisun tai sopia erilaisesta ratkaisusta. Sovittelija ei saa kuitenkaan antaa neuvoja tai esittää näkemyksiä siitä, onko kyseessä oleva toimenpide toisen luvun (Sijoitusten suoja) mukainen.
4. Sovittelumenettely toteutetaan sen riidan osapuolen alueella, jolle pyyntö osoitettiin, tai yhteisestä sopimuksesta missä tahansa muualla tai millä tahansa muulla tavalla.
5. Riidan osapuolet pyrkivät saavuttamaan yhteisesti sovitun ratkaisun 60 päivän kuluessa sovittelijan nimittämisestä. Ennen lopullista ratkaisua riidan osapuolet voivat harkita väliaikaisten ratkaisujen mahdollisuutta.
6. Yhteisesti sovitut ratkaisut asetetaan julkisesti saataville. Julkisesti saataville asetettu toisinto ei saa kuitenkaan sisältää tietoja, jotka riidan osapuoli on määritellyt luottamuksellisiksi.

7. Sovittelumenettely päättyy

- a) riidan osapuolten yhteisesti sovitulla ratkaisulla, jolloin sovittelumenettely päättyy ratkaisun hyväksymispäivänä;
- b) riidan osapuolten yhteisestä sopimuksesta missä tahansa sovittelumenettelyn vaiheessa, jolloin sovittelumenettely päättyy päivänä, jona sopimukseen päästään;
- c) kirjallisella ilmoituksella, jonka sovittelija antaa kuultuaan riidan osapuolia ja jonka mukaan sovittelun jatkaminen on hyödytöntä, jolloin sovittelumenettely päättyy tällaisen ilmoituksen antamispäivänä;
- d) kumman tahansa riidan osapuolen kirjallisella ilmoituksella, jonka se antaa tarkasteltuaan sovittelumenettelyssä yhteisesti sovittuja ratkaisuja ja otettuaan huomioon kaikki sovittelijan antamat neuvot ja ehdottamat ratkaisut, jolloin sovittelumenettely päättyy tällaisen ilmoituksen antamispäivänä.

B JAKSO

TÄYTÄNTÖÖNPANO

5 ARTIKLA

Yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpano

1. Jos riidan osapuolet ovat sopineet ratkaisusta, kunkin riidan osapuolen on toteutettava tarvittavat toimenpiteet yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpanemiseksi sovitussa aikataulussa.
2. Täytäntöönpanevan riidan osapuolen on ilmoitettava toiselle riidan osapuolelle kirjallisesti kaikista yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpanemiseksi toteutetuista vaiheista tai toimenpiteistä.
3. Riidan osapuolten pyynnöstä sovittelija antaa riidan osapuolille kirjallisen raporttiluonnoksen, jossa on lyhyt tiivistelmä i) toimenpiteestä, josta menettelyssä on kyse, ii) noudatetuista menettelyistä; ja iii) näiden menettelyjen tuloksena mahdollisesti saavutetusta yhteisesti sovitusta ratkaisusta, mahdolliset väliaikaiset ratkaisut mukaan luettuina. Sovittelijan on annettava riidan osapuolille 15 työpäivän määräaika huomautusten esittämiseen raporttiluonnoksesta. Otettuaan huomioon kyseisen määräajan kuluessa toimitetut riidan osapuolten huomautukset sovittelija toimittaa 15 työpäivän kuluessa riidan osapuolille lopullisen kirjallisen raportin. Lopulliseen kirjalliseen raporttiin ei saa sisältyä tämän sopimuksen tulkintoja.

C JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

6 ARTIKLA

Suhde riitojen ratkaisuun

1. Sovittelumenettelyä ei ole tarkoitus käyttää perustana tämän sopimuksen tai minkä tahansa muun sopimuksen mukaisille riitojenratkaisumenettelyille. Riidan osapuolen ei pidä tukeutua tai esittää tällaisissa riitojenratkaisumenettelyissä näyttönä eikä lainkäyttöelimen, tuomioistuimen tai paneelin pidä ottaa huomioon seuraavia:
 - a) riidan osapuolen sovittelumenettelyn aikana esittämiä kantoja;
 - b) sitä seikkaa, että riidan osapuoli on ilmoittanut olevansa valmis hyväksymään sovittelun kohteena olevaa toimenpidettä koskevan ratkaisun; tai
 - c) sovittelijan antamia neuvoja tai tekemiä ehdotuksia.
2. Sovittelujärjestelmä ei vaikuta kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jakson (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) tai B jakson (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaiseen osapuolten ja riidan osapuolten oikeusasemaan.

3. Rajoittamatta tämän liitteen 4 artiklan (Sovittelumenettelyä koskevat säännöt) 6 kohdan soveltamista ja elleivät riidan osapuolet toisin sovi, kaikki sovittelumenettelyn vaiheet, mahdolliset annettavat neuvot tai mahdollisesti ehdotettava ratkaisu mukaan luettuina, ovat luottamuksellisia. Kumpikin riidan osapuoli voi kuitenkin ilmoittaa julkisesti, että sovittelu on käynnissä.

7 ARTIKLA

Määräajat

Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa tässä liitteessä tarkoitettua määräaika.

8 ARTIKLA

Kustannukset

1. Kumpikin riidan osapuoli vastaa itse sovittelumenettelyyn osallistumisesta aiheutuvista kuluistaan.

2. Riidan osapuolet jakavat tasan järjestelyistä aiheutuvat kulut, mukaan lukien sovittelijan palkkiot ja kulut. Sovittelijoiden palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan sovittelumenettelyn vireillepanopäivänä voimassa olevien ICSID-yleissopimuksen hallinnollisten ja rahoitussääntöjen 14 säännön 1 kohdan mukaisesti.
-

**TUOMIOISTUIMEN JA MUUTOKSENHAKUTUOMIOISTUIMEN JÄSENTEN
SEKÄ SOVITTELIJOIDEN KÄYTÄNNESÄÄNNÖT**

Määritelmät

1. Näissä käytäntesäännöissä tarkoitetaan

'jäsenellä' kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jakson (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaisesti perustetun tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsentä;

'sovittelijalla' henkilöä, joka vastaa sovittelusta kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) A jakson (Sijoittajien ja osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaisesti;

'ehdokkaalla' yksityishenkilöä, jota harkitaan jäseneksi valintaa varten;

'avustajalla' henkilöä, joka jäsenen toimeksiannon mukaisesti suorittaa tutkimuksia tai avustaa jäsentä; ja

'henkilöstöllä' jäsenen osalta muita jäsenen ohjauksessa ja valvonnassa olevia henkilöitä kuin avustajia.

Menettelyä koskevat velvollisuudet

2. Jokaisen ehdokkaan ja jäsenen on vältettävä käyttäytymästä epäasianmukaisesti ja antamasta vaikutelmaa epäasianmukaisesta käyttäytymisestä, oltava riippumaton ja puolueeton, vältettävä välittömiä ja välillisiä eturistiriitoja sekä noudatettava korkeita käyttäytymisnormeja riitojenratkaisumenettelyn rehellisyyden ja puolueettomuuden säilyttämiseksi. Jäsenet eivät saa ottaa tuomioistuimessa tai muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävänä olevaan asiaan liittyviä ohjeita miltään organisaatiolta tai hallitukselta. Entisten jäsenten on noudatettava näiden käytännesääntöjen 15–21 kohdassa vahvistettuja velvoitteita.

Ilmoittamisvelvollisuudet

3. Ennen kuin ehdokkaan valinta jäseneksi voidaan vahvistaa, ehdokkaan on ilmoitettava osapuolille kaikki aiemmat tai nykyiset intressit, suhteet tai seikat, jotka todennäköisesti vaikuttavat hänen riippumattomuuteensa tai puolueettomuuteensa taikka joiden voidaan kohtuudella olettaa luovan vaikutelman epäasianmukaisesta käyttäytymisestä tai menettelyn puolueellisuudesta. Tämän vuoksi ehdokkaan on kaikin kohtuullisesti toteutettavissa olevin toimin pyrittävä selvittämään tällaiset intressit, suhteet ja seikat.
4. Jäsenen on ilmoitettava riidan osapuolille ja muulle kuin riidan osapuolena olevalle sopimuksen osapuolelle seikat, jotka koskevat näiden käytännesääntöjen todellisia tai mahdollisia rikkomuksia.

5. Jäsenen on kaikin kohtuullisesti toteutettavissa olevin toimin jatkettava näiden käytännesääntöjen 3 kohdassa tarkoitettujen intressien, suhteiden ja seikkojen selvittämistä ja ilmoitettava niistä. Ilmoittamisvelvollisuus on jatkuva velvollisuus, joka edellyttää jäseneltä kaikkien menettelyn missä tahansa vaiheessa mahdollisesti esille tulevien intressien, suhteiden ja seikkojen ilmoittamista mahdollisimman nopeasti niiden tultua jäsenen tietoon. Jäsenen on ilmoitettava tällaiset intressit, suhteet ja seikat riidan osapuolille ja muulle kuin riidan osapuolena olevalle sopimuksen osapuolelle kirjallisesti tarkastelua varten.

Jäsenten velvollisuudet

6. Jäsenen on suoritettava tehtävänsä täsmällisesti ja nopeasti koko menettelyn ajan oikeudenmukaisuutta ja huolellisuutta noudattaen.
7. Jäsenen on otettava huomioon ainoastaan sellaiset seikat, jotka tulevat esille menettelyssä ja jotka ovat välttämättömiä tuomiota varten, eikä hän saa siirtää tehtäväänsä kenellekään muulle.
8. Jäsenen on toteutettava kaikki aiheelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että hänen avustajansa ja henkilöstönsä ovat tietoisia näiden käytännesääntöjen 2, 3, 4, 5, 19, 20 ja 21 kohdan säännöistä ja noudattavat niitä.
9. Jäsenellä ei saa olla menettelyä koskevia yksipuolisia yhteyksiä.

Jäsenten riippumattomuus ja puolueettomuus

10. Jäsenen on oltava riippumaton ja puolueeton ja vältettävä antamasta vaikutelmaa epäasianmukaisesta käyttäytymisestä tai puolueellisuudesta; hänen toimintaansa eivät saa vaikuttaa oman edun tavoittelu, ulkopuolinen painostus, poliittiset näkökohdat, julkiset vaatimukset, lojaalius riidan osapuolelle tai muulle kuin riidan osapuolena olevalle sopimuksen osapuolelle taikka arvostelun pelko.
11. Jäsen ei saa suoraan eikä välillisesti sitoutua mihinkään velvoitteeseen eikä hyväksyä mitään etua, joka voisi jollakin tavalla estää tai näyttää estävän hänen tehtäviensä asianmukaisen suorittamisen.
12. Jäsen ei saa käyttää asemaansa tuomioistuimessa omien henkilökohtaisten tai yksityisten etujensa ajamiseen, ja hänen on vältettävä toimia, jotka voivat antaa vaikutelman siitä, että muilla on erityisasema vaikuttaa häneen.
13. Jäsen ei saa antaa talous-, liike-, ammatti- tai perhesuhteiden tai sosiaalisten suhteiden taikka niihin liittyvien velvollisuuksien vaikuttaa käytökseensä tai arvostelukykyynsä.
14. Jäsenen on vältettävä sellaisia suhteita tai taloudellisia intressejä, jotka todennäköisesti vaikuttavat hänen puolueettomuuteensa tai joiden voidaan kohtuudella olettaa luovan vaikutelman epäasianmukaisesta käyttäytymisestä tai puolueellisuudesta.

Entisten jäsenten velvollisuudet

15. Kaikkien entisten jäsenten on vältettävä toimia, jotka voivat luoda vaikutelman, että he olivat tehtäviään suorittaessaan puolueellisia tai että he hyötyivät tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen ratkaisusta tai tuomiosta.
16. Rajoittamatta 3.9 artiklan (Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) 5 kohdan ja 3.10 artiklan (Muutoksenhakutuomioistuin) 4 kohdan soveltamista entisten jäsenten on sitouduttava siihen, että toimikautensa päättymisen jälkeen he eivät millään tavoin osallistu
 - a) ennen heidän toimikautensa päättymistä tuomioistuimessa tai muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävänä olleisiin sijoitusriitoihin;
 - b) sijoitusriitoihin, jotka liittyvät suoraan ja selkeästi sellaisiin, myös loppuun saatettuihin riitoihin, joiden käsittelyyn he osallistuivat tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen jäsenenä.
17. Jäsenten on sitouduttava siihen, että toimikautensa päättymistä seuraavien kolmen vuoden aikana he eivät toimi riidan kummankaan osapuolen edustajana tuomioistuimessa tai muutoksenhakutuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa sijoitusriidassa.

18. Jos tuomioistuimen puheenjohtajalle tai muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajalle ilmoitetaan tai hänen tietoonsa tulee, että tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen entisen jäsenen väitetään rikkoneen edellä 15–17 kohdassa tarkoitettuja velvollisuuksia, puheenjohtajan on tutkittava asiaa ja annettava entiselle jäsenelle mahdollisuus tulla kuulluksi. Jos väitetty rikkominen vahvistuu tarkastelussa, puheenjohtajan on ilmoitettava siitä
- a) ammattialajärjestölle tai muulle vastaavalle organisaatiolle, johon entinen jäsen kuuluu;
 - b) osapuolille; ja
 - c) muun asiaankuuluvan investointituomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajalle.

Tuomioistuimen puheenjohtajan tai muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajan on asetettava tämän kohdan mukaiset päätelmät julkisesti saataville.

Luottamuksellisuus

19. Jäsen tai entinen jäsen ei saa milloinkaan ilmaista tai käyttää menettelyä koskevia tai menettelyn aikana saatuja ei-julkisia tietoja muihin tarkoituksiin kuin kyseistä menettelyä varten, eikä hän erityisesti saa missään tapauksessa ilmaista tai käyttää kyseisiä tietoja hyödyn saamiseksi itselleen tai muille taikka muiden etuihin vaikuttamiseksi.
20. Jäsen ei saa paljastaa päätöstä tai tuomiota tai sen osia ennen sen julkaisemista liitteen 8 mukaisesti.

21. Jäsen tai entinen jäsen ei saa milloinkaan ilmaista tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen päätösneuvottelujen sisältöä eikä kenenkään jäsenen mielipidettä päätösneuvotteluissa.

Kulut

22. Kunkin jäsenen on pidettävä kirjaa ja annettava lopullinen tilitys menettelyyn käytetystä ajasta ja kuluista.

Sovittelijat

23. Näissä käytännesäännöissä kuvattuja jäseniin tai entisiin jäseniin sovellettavia määräyksiä sovelletaan soveltuvien osin myös sovittelijoihin.

Neuvoa-antava komitea

24. Tuomioistuimen puheenjohtajaa ja muutoksenhakutuomioistuimen puheenjohtajaa avustaa neuvoa-antava komitea, joka koostuu tapauksesta riippuen joko tuomioistuimen tai muutoksenhakutuomioistuimen varapuheenjohtajasta ja virkaiältään vanhimmasta jäsenestä, jotta varmistetaan näiden käytännesääntöjen ja 3.11 artiklan (Etiikka) asianmukainen soveltaminen ja muiden erikseen määrättyjen tehtävien suorittaminen.

ASIAKIRJOJEN JULKISUUTTA, KUULEMISIA
JA KOLMANSIEN OSAPUOLTEN MAHDOLLISUUTTA
ESITTÄÄ HUOMAUTUKSIA KOSKEVAT SÄÄNNÖT

1 ARTIKLA

1. Jollei tämän liitteen 2 ja 4 artiklasta muuta johdu, vastaajan on seuraavat asiakirjat vastaanotettuaan toimitettava ne viipymättä muulle kuin riidan osapuolena olevalle sopimuksen osapuolelle ja tämän liitteen 5 artiklassa tarkoitettulle tietojen säilyttäjälle, joka asettaa ne julkisesti saataville:
 - a) 3.3 artiklan (Neuvottelut) 1 kohdassa tarkoitettu neuvottelupyyntö;
 - b) 3.5 artiklan (Ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua) 1 kohdassa tarkoitettu ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua;
 - c) 3.5 artiklan (Ilmoitus aikomuksesta käyttää riitojenratkaisua) 2 kohdassa tarkoitettu ilmoitus vastaajan määrittämisestä;
 - d) 3.6 artiklassa (Kanteen nostaminen tuomioistuimessa) tarkoitettu kanne;

- e) riidan osapuolen tuomioistuimelle toimittamat lausumat, muistiot ja yhteenvedot, asiantuntijalausunnot ja muut mahdolliset 3.17 artiklan (Muu kuin riidan osapuolena oleva sopimuksen osapuoli) ja tämän liitteen 3 artiklan nojalla toimitetut kirjalliset huomautukset;
 - f) tuomioistuimen kuulemisten pöytäkirjat tai niiden puhtaaksikirjoitetut tekstit, jos tällaisia on käytettävissä; sekä
 - g) tuomioistuimen tai soveltuvin osin tuomioistuimen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan määräykset, tuomiot ja päätökset.
2. Jollei tämän liitteen 4 artiklassa esitetyistä poikkeuksista muuta johdu, tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai kenen tahansa pyynnöstä riidan osapuolia kuultuaan päättää, asetetaanko muita kuin 1 kohdassa tarkoitettuja tuomioistuimelle toimitettuja tai sen laatimia asiakirjoja saataville, ja jos asetetaan, miten se tehdään. Tähän voi sisältyä esimerkiksi tällaisten asiakirjojen asettaminen saataville tietyn verkkosivuston tai tämän liitteen 5 artiklassa tarkoitetun tietojen säilyttäjän kautta.

2 ARTIKLA

Tuomioistuin järjestää julkisia kuulemisia ja päättää riidan osapuolia kuullen asianmukaisista logistisista järjestelyistä. Jos jokin riidan osapuoli aikoo kuitenkin käyttää kuulemisessa suojatuiksi määritettyjä tietoja, sen on ilmoitettava tästä tuomioistuimelle. Tuomioistuin toteuttaa tarvittavat järjestelyt tällaisen tiedon suojaamiseksi paljastumiselta.

3 ARTIKLA

1. Tuomioistuin voi riidan osapuolia kuultuaan sallia, että henkilö, joka ei ole riidan osapuoli eikä muu kuin riidan osapuolena oleva sopimuksen osapuoli, jäljempänä 'kolmas osapuoli', toimittaa tuomioistuimelle kirjallisen huomautuksen riidan soveltamisalaan kuuluvasta seikasta.
2. Kolmannen osapuolen, joka haluaa esittää huomautuksen, on tehtävä esitys tuomioistuimelle ja toimitettava menettelyssä käytettävällä kielellä ytimekkäästi ja tuomioistuimen mahdollisesti asettamien sivumäärien rajoissa seuraavat tiedot kirjallisena:
 - a) kolmannen osapuolen kuvaus, mukaan lukien tarvittaessa osapuolen jäsenyys ja oikeudellinen asema (esim. toimialajärjestö tai muu valtiosta riippumaton järjestö), yleiset tavoitteet, toiminnan luonne ja mahdollinen emo-organisaatio, myös mahdollinen organisaatio, joka suoraan tai välillisesti valvoo kolmatta osapuolta;
 - b) kolmannen osapuolen mahdollinen suora tai välillinen yhteys mihin tahansa riidan osapuoleen;
 - c) tiedot kaikista hallituksista, henkilöistä tai organisaatioista, jotka ovat antaneet taloudellista tai muuta apua huomautuksen laatimisessa tai ovat antaneet kolmannelle osapuolelle huomattavaa avustusta kolmannen osapuolen tämän artiklan mukaisesti tekemää esitystä edeltävien kahden vuoden aikana (esim. rahoittaneet noin 20 prosentilla tämän vuotuisia yleiskustannuksia);

- d) kuvaus menettelyyn kohdistuvien kolmannen osapuolen intressien luonteesta; ja
 - e) niiden menettelyyn liittyvien tosiseikkojen tai lakikysymysten määrittely, joihin kolmas osapuoli haluaa esittää kirjallisen huomautuksensa.
3. Päättyessään huomautuksen sallimisesta tuomioistuin ottaa huomioon muun muassa seuraavat seikat:
- a) onko kolmannen osapuolen intressi menettelyssä merkittävä; ja
 - b) missä määrin huomautus auttaisi tuomioistuinta menettelyyn liittyvien tosiseikkojen tai lakikysymysten määrittelyssä tuomalla esiin näkökantoja ja erityistietämystä tai -näkömyksiä, jotka eroavat riidan osapuolten näkökannoista.
4. Kolmannen osapuolen toimittaman huomautuksen on
- a) oltava päivätty ja siinä on oltava huomautuksen kolmannen osapuolen puolesta tekevän henkilön allekirjoitus;
 - b) oltava ytimekäs, eikä se saa missään tapauksessa ylittää tuomioistuimen asettamaa rajaa;
 - c) sisällettävä tarkka lausunto kolmannen osapuolen näkökannasta kysymyksiin; ja
 - d) käsiteltävä ainoastaan riidan soveltamisalaan kuuluvia seikkoja.

5. Tuomioistuिन varmistaa, että tällaiset huomautukset eivät häiritse menettelyä tai kohtuuttomasti kuormita sitä tai aiheuta epäoikeudenmukaista haittaa millekään riidan osapuolelle. Tuomioistuिन voi hyväksyä mahdollisesti tarvittavat menettelytavat useampien huomautusten käsittelemiseksi.
6. Tuomioistuिन varmistaa, että riidan osapuolet saavat kohtuullisen mahdollisuuden esittää näkemyksiään kaikista huomautuksista, joita kolmannet osapuolet ovat esittäneet.

4 ARTIKLA

1. Jäljempänä 2 kohdassa määriteltyjä luottamuksellisia ja suojattuja tietoja, jotka on yksilöity tämän artiklan 3–9 kohdan mukaisesti, ei aseteta julkisesti saataville.
2. Luottamuksellisia ja suojattuja tietoja ovat
 - a) liikesalaisuudet;
 - b) tiedot, jotka on suojattu julkisesti saataville asettamiselta tämän sopimuksen nojalla;
 - c) tiedot, jotka on suojattu julkisesti saataville asettamiselta vastaajan tietojen tapauksessa vastaajan soveltaman lainsäädännön nojalla ja muiden tietojen osalta minkä tahansa lainsäädännön tai sääntöjen nojalla, joita tuomioistuिन on päättänyt soveltaa tällaisten tietojen ilmaisemiseen.

3. Kun muu asiakirja kuin tuomioistuimen määräys tai päätös aiotaan asettaa julkisesti saataville tämän liitteen 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti, asiakirjan toimittavan riidan osapuolen, muun kuin riidan osapuolena olevan sopimuksen osapuolen tai kolmannen osapuolen on asiakirjan toimitushetkellä
 - a) ilmoitettava, katsooko se asiakirjan sisältävän tietoja, jotka on suojattava julkaisemiselta;
 - b) selvästi määriteltävä tällaiset tiedot sillä hetkellä, kun ne toimitetaan tuomioistuimelle; ja
 - c) välittömästi tai tuomioistuimen asettamassa määräajassa toimitettava asiakirjasta editoitu toisinto, joka ei sisällä tällaisia tietoja.
4. Kun muu asiakirja kuin tuomioistuimen määräys tai päätös aiotaan asettaa julkisesti saataville tuomioistuimen päätöksen mukaisesti tämän liitteen 1 artiklan 2 kohdan nojalla, asiakirjan toimittaneen riidan osapuolen, muun kuin riidan osapuolena olevan sopimuksen osapuolen tai kolmannen osapuolen on 30 päivän kuluessa tuomioistuimen päätöksestä asettaa asiakirja julkisesti saataville ilmoitettava, katsooko se asiakirjan sisältävän tietoja, jotka on suojattava paljastumiselta, ja toimitettava asiakirjasta editoitu toisinto, joka ei sisällä tällaisia tietoja.
5. Kun ehdotetaan asiakirjan editoimista 4 kohdan mukaisesti, mikä tahansa riidan osapuoli, joka ei ole kyseessä olevan asiakirjan toimittanut osapuoli, voi vastustaa ehdotusta asiakirjan editoimisesta tai ehdottaa asiakirjan editoimista eri tavalla. Kaikki tällaiset ehdotukset tai vastaehdotukset on tehtävä 30 päivän kuluessa ehdotetun editoidun asiakirjan vastaanottamisesta.

6. Kun tuomioistuimen määräys, päätös tai tuomio aiotaan asettaa julkisesti saataville tämän liitteen 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti, tuomioistuin antaa kaikille riidan osapuolille mahdollisuuden esittää huomautuksia siitä, missä määrin asiakirja sisältää tietoja, jotka on suojattava julkaisemiselta, ja ehdottaa asiakirjan editoimista tällaisen tiedon julkaisemisen estämiseksi.
7. Tuomioistuin päättää kaikista seikoista, jotka koskevat 3–6 kohdassa tarkoitettua asiakirjojen editoimista, ja määrittää harkintavaltaansa käyttäen, missä määrin julkisesti saataville asetettavien asiakirjojen sisältämiä tietoja olisi editoitava.
8. Jos tuomioistuin katsoo, että asiakirjan tietoja ei pitäisi editoida 3–6 kohdan nojalla tai että asiakirjan asettamista julkisesti saataville ei pitäisi estää, asiakirjan vapaaehtoisesti rekisteröitäväksi toimittanut riidan osapuoli, muu kuin riidan osapuolena oleva sopimuksen osapuoli tai kolmas osapuoli voi 30 päivän kuluessa tuomioistuimen päätöksestä
 - a) vetää tällaisia tietoja sisältävän asiakirjan tai asiakirjan osan pois menettelyn rekisteristä; tai
 - b) toimittaa asiakirjan uudelleen tuomioistuimen päätöksen mukaisessa muodossa.

9. Riidan osapuolen, joka aikoo käyttää kuulemisessa tietoja, joiden se katsoo olevan luottamuksellisia tai suojattuja, on ilmoitettava tästä tuomioistuimelle. Tuomioistuin päättää riidan osapuolia kuultuaan, olisiko tiedot suojattava, ja tekee järjestelyt mahdollisten suojattavien tietojen julkiseksi tulemisen estämiseksi tämän liitteen 2 artiklan mukaisesti.
10. Tietoja ei aseteta julkisesti saataville, jos tietojen asettaminen julkisesti saataville vaarantaisi riitojenratkaisumenettelyn luotettavuuden 11 kohdassa tarkoitetulla tavalla.
11. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai jonkin riidan osapuolen pyynnöstä riidan osapuolia kuultuaan, silloin kun se on mahdollista, toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä, joilla rajoitetaan tai lykätään tietojen julkaisemista silloin, kun julkaiseminen vaarantaisi riitojenratkaisumenettelyn luotettavuuden seuraavista syistä:
 - a) julkaiseminen voisi haitata todisteiden keräämistä tai tuottamista; tai
 - b) julkaiseminen voisi johtaa todistajien, riidan osapuolten asianajajien tai tuomioistuimen jäsenten painostamiseen; tai
 - c) vastaavat poikkeukselliset olosuhteet.

5 ARTIKLA

Tietojen säilyttäjänä toimii Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri UNCITRAL:n sihteeristön kautta; säilyttäjän tehtävänä on asettaa tiedot julkisesti saataville tämän liitteen mukaisesti.

6 ARTIKLA

Jos tässä liitteessä edellytetään tuomioistuimen käyttävän harkintavaltaa, tuomioistuin ottaa harkintavaltaa käyttäessään huomioon

- a) sopimusperusteisen sijoitusriitojenratkaisun ja kyseessä olevan menettelyn avoimuuteen liittyvän yleisen edun; ja
- b) riidan oikeudenmukaiseen ja tehokkaaseen ratkaisuun liittyvän riidan osapuolten edun.

VÄLIMIESMENETTELYN TYÖJÄRJESTYS

Yleiset määräykset

1. Kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jaksossa (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) ja tässä liitteessä tarkoitetaan

'neuvonantajalla' henkilöä, jonka osapuoli on palkannut neuvomaan tai avustamaan itseään välimiespaneelimenettelyssä;

'välimiehellä' 3.29 artiklalla (Välimiespaneelin asettaminen) asetetun välimiespaneelin jäsentä;

'avustajalla' henkilöä, joka välimiehen toimeksiannon mukaisesti suorittaa tutkimuksia tai avustaa välimiestä;

'valituksen tehneellä osapuolella' osapuolta, joka pyytää välimiespaneelin asettamista 3.28 artiklan (Välimiesmenettelyn aloittaminen) mukaisesti;

'valituksen kohteena olevalla osapuolella' osapuolta, jonka väitetään rikkovan 3.25 artiklassa (Soveltamisala) tarkoitettuja määräyksiä;

'välimiespaneelilla' 3.29 artiklalla (Välimiespaneelin asettaminen) asetettua paneelia;

'osapuolen edustajalla' osapuolen ministeriön, valtion viraston tai muun julkisen elimen nimittämää työntekijää tai henkilöä, joka edustaa kyseistä osapuolta tähän sopimukseen liittyvässä riidassa.

2. Tätä liitettä sovelletaan kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jakson (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaiseen riitojen ratkaisumenettelyyn, jolleivät osapuolet toisin sovi.
3. Valituksen kohteena oleva osapuoli vastaa riitojenratkaisumenettelyn logistisesta hallinnosta, erityisesti kuulemisten järjestämisestä, jollei toisin sovita. Osapuolet jakavat tasan järjestelyistä aiheutuvat kulut, mukaan lukien välimiesten kulut.

Ilmoitukset

4. Osapuolten ja välimiespaneelin on toimitettava kaikki pyynnot, ilmoitukset, kirjalliset lausumat tai muut asiakirjat sähköpostitse sekä samana päivänä myös faksina, kirjattuna lähetyksenä, lähettipalvelua käyttäen, vastaanottotodistusta vastaan tai muulla televiestintävälineellä, jolla asiakirjan lähettämisestä jää tosite. Jollei toisin todisteta, sähköpostiviesti katsotaan vastaanotetuksi sen lähettämispäivänä.

5. Kunkin osapuolen on toimitettava sähköisessä muodossa kaikki kirjalliset lausumansa ja vastaväitteensä kaikille välimiehille ja toiselle osapuolelle samanaikaisesti. Lisäksi on toimitettava asiakirjan paperikopio.
6. Kaikki ilmoitukset on lähetettävä tapauksen mukaan joko Euroopan komission kauppapolitiikan pääosaston pääjohtajalle tai Singaporen kaupp- ja teollisuusministeriön Pohjois-Amerikan ja Euroopan osaston johtajalle.
7. Hakemuksissa, ilmoituksissa, kirjallisissa lausumissa tai muissa välimiespaneelimenettelyyn liittyvissä asiakirjoissa olevat vähäiset kirjoitusvirheet voidaan oikaista toimittamalla uusi asiakirja, johon muutokset on merkitty selvästi, jollei toinen osapuoli tätä vastusta.
8. Jos asiakirjan toimittamiselle asetettu viimeinen määräpäivä osuu Singaporen tai unionin viralliselle vapaapäivälle, asiakirja on toimitettava seuraavana arkipäivänä.

Välimiesmenettelyn aloittaminen

9. a) Jos välimiehet valitaan arvalla 3.29 artiklan (Välimiespaneelin asettaminen) tai tämän liitteen 21, 23 tai 50 kohdan mukaisesti, molempien osapuolten edustajilla on oikeus olla paikalla arvontaa suoritettaessa.

- b) Jolleivät osapuolet toisin sovi, ne kokoontuvat välimiespaneelin kanssa seitsemän päivän kuluessa sen asettamisesta määrittääkseen osapuolten tai välimiespaneelin tarpeellisiksi katsomat asiat, kuten välimiehille maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset. Välimiehet ja osapuolten edustajat voivat osallistua tällaisiin kokouksiin puhelin- tai videoyhteyden kautta.
10. a) Jolleivät osapuolet seitsemän päivän kuluessa välimiespaneelin asettamisesta toisin sovi, välimiespaneelin tehtävänä on
- "tarkastella sopimuksen asiaankuuluvien määräysten perusteella 3.28 artiklan mukaisessa välimiespaneelin asettamista koskevassa pyynnössä tarkoitettua asiaa, päättää oikeudellisella ratkaisulla ja/tai tosiasioiden perusteella, onko tarkasteltavana oleva toimenpide 3.25 artiklassa tarkoitettujen määräysten mukainen, ja esittää tämän perusteet sekä antaa tuomio 3.31 ja 3.32 artiklan mukaisesti."
- b) Kun osapuolet ovat sopineet välimiespaneelin tehtävistä, niiden on ilmoitettava siitä viipymättä välimiespaneelille.

Ensimmäiset lausumat

11. Valituksen tehneen osapuolen on toimitettava ensimmäinen kirjallinen lausumansa viimeistään 20 päivän kuluessa välimiespaneelin asettamispäivästä. Valituksen kohteena olevan osapuolen on toimitettava kirjallinen vastineensa viimeistään 20 päivän kuluessa ensimmäisen kirjallisen lausuman toimittamispäivästä.

Välimiespaneelien työ

12. Välimiespaneelin puheenjohtaja toimii puheenjohtajana kaikissa välimiespaneelin kokouksissa. Välimiespaneeli voi valtuuttaa puheenjohtajan tekemään hallinnollisia ja menettelytapapäätöksiä.
13. Jollei kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jaksossa (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) toisin määrätä, välimiespaneeli voi hoitaa tehtävänsä erilaisin viestintävälinein, kuten puhelimitse, faksilla tai tietokoneyhteyksin.
14. Ainoastaan välimiehet voivat osallistua välimiespaneelin päätösneuvotteluihin, mutta välimiespaneeli voi sallia avustajien läsnäolon niissä.
15. Tuomioiden laatiminen on yksinomaan välimiespaneelin vastuulla, eikä sitä saa siirtää muille.
16. Kun ilmenee menettelyllinen kysymys, jota ei ole käsitelty kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jaksossa (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) ja sen liitteissä, välimiespaneeli voi osapuolia kuultuaan hyväksyä asianmukaisen menettelyn, joka on yhteensopiva kyseisten määräysten kanssa.
17. Kun välimiespaneeli katsoo, että on tarpeen muuttaa menettelyyn sovellettavaa määräaikaa tai tehdä muita menettelyllisiä tai hallinnollisia mukautuksia, sen on ilmoitettava osapuolille kirjallisesti muutoksen tai mukautuksen syistä ja tarvittavasta määräajasta tai mukautuksesta.

Välimiehen vaihtaminen

18. Jos välimies ei kykene osallistumaan menettelyyn, jättää tehtävänsä tai on korvattava toisella henkilöllä, uusi välimies on valittava 3.29 artiklan (Välimiespaneelin asettaminen) mukaisesti.
19. Jos osapuoli katsoo, että välimies olisi vaihdettava, koska hän ei täytä liitteessä 11 esitetyissä käytäntesäännöissä, jäljempänä 'käytäntesäännöt', asetettuja vaatimuksia, kyseisen osapuolen olisi ilmoitettava asiasta toiselle osapuolelle 15 päivän kuluessa siitä, kun se sai tietoonsa seikat, joiden perusteella välimiehen ei katsota täyttävän käytäntesäännöissä asetettuja vaatimuksia.
20. Jos osapuoli katsoo, että muu kuin puheenjohtajana toimiva välimies ei täytä käytäntesäännöissä asetettuja vaatimuksia, osapuolet käyvät neuvotteluja ja voivat niin sopiessaan vaihtaa välimiehen valitsemalla uuden välimiehen 3.29 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) määrättyä menettelyä noudattaen.
21. Jos osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen tarpeesta vaihtaa välimies, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää siirtämään asian välimiespaneelin puheenjohtajalle, jonka päätös asiassa on lopullinen.

Jos puheenjohtaja katsoo tällaisen pyynnön perusteella, että välimies ei täyttänyt käytäntesäännöissä asetettuja vaatimuksia, on valittava uusi välimies.

Vaihdettavan välimiehen valinnan osapuolen on valittava yksi välimies 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesti laaditussa luettelossa jäljellä olevien henkilöiden joukosta. Jos osapuoli ei ole valinnut välimiestä viiden päivän kuluessa välimiespaneelin puheenjohtajan päätelmästä, komitean puheenjohtajan tai puheenjohtajan valtuuttaman henkilön on arvottava välimies 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesti laaditussa luettelossa jäljellä olevien henkilöiden joukosta kymmenen päivän kuluessa välimiespaneelin puheenjohtajan päätelmästä.

Jos 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdassa määrättyä luetteloa ei ole laadittu 3.29 artiklan (Välimiespaneelin asettaminen) 4 kohdassa vaaditussa ajassa, välimiehen valitsee viiden päivän kuluessa välimiespaneelin puheenjohtajan päätelmästä vaihdettavan välimiehen valinnut osapuoli, tai jos kyseinen osapuoli ei pysty tekemään valintaa, komitean puheenjohtaja tai puheenjohtajan valtuuttama henkilö,

- a) jos osapuoli ei ole ehdottanut henkilöitä, toisen osapuolen 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan nojalla ehdottamien jäljellä olevien henkilöiden joukosta;
- b) jos osapuolet eivät ole päässeet yhteisymmärrykseen 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesta nimien luettelosta, osapuolen 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan nojalla ehdottamien henkilöiden joukosta.

22. Jos osapuoli katsoo, että välimiespaneelin puheenjohtaja ei täytä käytännesäännöissä asetettuja vaatimuksia, osapuolten on käytävä neuvotteluja ja ne voivat niin sopiessaan vaihtaa puheenjohtajan ja valita uuden puheenjohtajan 3.29 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) määrättyä menettelyä noudattaen.
23. Jos osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen tarpeesta vaihtaa välimiespaneelin puheenjohtaja, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää siirtämään asian puolueettomalle kolmannelle osapuolelle. Jos osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen puolueettomasta kolmannelle osapuolelta, asia on siirrettävä jollekin 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 1 kohdassa tarkoitettussa luettelossa jäljellä olevista jäsenistä. Komitean puheenjohtaja tai puheenjohtajan valtuuttama henkilö valitsee kyseisen jäsenen arpomalla. Tämän henkilön tekemä päätös siitä, onko välimiespaneelin puheenjohtaja tarpeen vaihtaa, on lopullinen.

Jos kyseinen henkilö päättää, että välimiespaneelin alkuperäinen puheenjohtaja ei täytä käytännesääntöjen vaatimuksia, osapuolten on päästävä yhteisymmärrykseen korvaavasta puheenjohtajasta. Jos osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen välimiespaneelin uudesta puheenjohtajasta, komitean puheenjohtajan tai puheenjohtajan valtuuttaman henkilön on arvottava puheenjohtaja 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 1 kohdassa tarkoitettussa luettelossa jäljellä olevien jäsenien joukosta. Luettelossa jäljellä oleviin jäseniin ei soveltuvin osin lueta mukaan henkilöä, joka päätti, ettei alkuperäinen puheenjohtaja täytä käytännesääntöjen vaatimuksia. Uusi puheenjohtaja on valittava viiden päivän kuluessa siitä, kun todetaan, että puheenjohtaja olisi vaihdettava.

24. Välimiespaneelimenettely on keskeytettävä tämän liitteen 18, 19, 20, 21, 22 ja 23 kohdan mukaisten menettelyjen noudattamisen edellyttämäksi ajaksi.

Kuulemiset

25. Puheenjohtaja vahvistaa kuulemisen päivämäärän ja kellonajan osapuolia ja muita välimiehiä kuullen ja ilmoittaa nämä kirjallisesti osapuolille. Jollei kuuleminen ole yleisöltä suljettu, menettelyn logistisesta hallinnosta vastaavan osapuolen on asetettava kyseiset tiedot julkisesti saataville. Välimiespaneeli voi päättää olla järjestämättä kuulemista, paitsi jos jokin osapuoli ei tähän suostu.
26. Jolleivät osapuolet toisin sovi, kuuleminen pidetään Brysselissä, kun valituksen tehnyt osapuoli on Singapore, ja Singaporessa, kun valituksen tehnyt osapuoli on unioni.
27. Välimiespaneeli voi järjestää ylimääräisiä kuulemisia, jos osapuolet niin sopivat.
28. Kaikkien välimiesten on oltava läsnä kuulemisten koko keston ajan.
29. Seuraavat henkilöt voivat osallistua kuulemiseen riippumatta siitä, onko menettely avoin yleisölle vai ei:
- a) osapuolten edustajat;
 - b) osapuolten neuvonantajat;

- c) hallintohenkilöstö, tulkit, kääntäjät ja oikeuden kirjurit; ja
- d) välimiesten avustajat.

Ainoastaan osapuolten edustajat ja neuvonantajat voivat esittää lausumia välimiespaneelille.

- 30. Kummankin osapuolen on viimeistään viisi päivää ennen kuulemista toimitettava välimiespaneelille ja toiselle osapuolelle samanaikaisesti luettelo henkilöistä, jotka esittävät kuulemisessa suullisia väitteitä tai selvityksiä kyseisen osapuolen puolesta, ja muista edustajista tai neuvonantajista, jotka osallistuvat kuulemiseen.
- 31. Välimiespaneelien kuulemiset ovat yleisölle avoimia, jolleivät osapuolet päätä, että ne ovat osittain tai kokonaan suljettuja yleisöltä. Jos osapuolet eivät toisin päätä, yleisölle avoimissa kuulemisissa noudatetaan seuraavaa:
 - a) yleisö voi seurata kuulemista reaaliajassa sisäisestä televisiojärjestelmästä välimiestilojen erillisessä katselusalissa;
 - b) osallistuminen yleisölle avoimeen kuulemisen seuraamiseen edellyttää rekisteröitymistä;
 - c) äänitys, kuvanauhoitus ja valokuvaaminen eivät ole sallittuja katselusalissa;
 - d) paneelilla on oikeus pitää kuulemisen aikana erillinen suljettu istunto käsitelläkseen luottamuksellisiin tietoihin liittyviä asioita.

Välimiespaneeli kokoontuu suljettuun istuntoon, kun osapuolen lausuma ja väitteet sisältävät luottamuksellisia tietoja. Paneelilla on milloin tahansa oikeus pitää kuuleminen poikkeuksellisesti suljettuna istuntona joko omasta aloitteestaan tai toisen osapuolen pyynnöstä.

32. Välimiespaneeli käy kuulemisen seuraavassa esitetyllä tavalla ja varmistaa, että sekä valituksen tehneelle että valituksen kohteena olevalle osapuolelle annetaan yhtä paljon aikaa:

Lausumat

- a) valituksen tehneen osapuolen lausuma;
- b) valituksen kohteena olevan osapuolen vastalausuma;

Vastaväitteet

- a) valituksen tehneen osapuolen vastaväite;
- b) valituksen kohteena olevan osapuolen vastine vastaväitteeseen.

33. Välimiespaneeli voi esittää kysymyksiä kummalle tahansa osapuolelle missä tahansa kuulemisen vaiheessa.
34. Välimiespaneeli laadituttaa kustakin kuulemisesta tarkan kirjallisen selostuksen, joka toimitetaan osapuolille mahdollisimman pian.

35. Kumpikin osapuoli voi toimittaa välimiespaneelille ja samanaikaisesti toiselle osapuolelle täydentävän kirjallisen lausuman mistä tahansa kuulemisen aikana esille tulleesta asiasta kymmenen päivän kuluessa kuulemispäivästä.

Kirjalliset kysymykset

36. Välimiespaneeli voi esittää milloin tahansa menettelyn aikana kirjallisia kysymyksiä jommallekummalle tai kummallekin osapuolelle. Kummallekin osapuolelle on annettava jäljennös kaikista välimiespaneelin esittämistä kirjallisista kysymyksistä.
37. Kummankin osapuolen on toimitettava välimiespaneelille ja toiselle osapuolelle samanaikaisesti jäljennös välimiespaneelin kysymyksiin antamistaan kirjallisista vastauksista. Kummallekin osapuolelle on annettava tilaisuus toimittaa kirjallisia huomautuksia toisen osapuolen vastauksesta viiden päivän kuluessa vastauksen saamisesta.

Luottamuksellisuus

38. Kun välimiespaneelin kuulemiset käydään suljettuna istuntona tämän liitteen 31 kohdan mukaisesti, osapuolten ja niiden neuvonantajien on pidettävä kuulemiset, päätöksenteko, paneelin väliraportti, kaikki paneelille toimitetut kirjalliset lausumat sekä kaikki yhteydenpito paneelin kanssa luottamuksellisina. Kummankin osapuolen ja niiden neuvonantajien on kohdeltava luottamuksellisina toisen osapuolen välimiespaneelille toimittamia tietoja, kun toinen osapuoli on määritellyt tällaiset tiedot luottamuksellisiksi. Jos osapuolen välimiespaneelille toimittama lausuma sisältää luottamuksellisia tietoja, kyseisen osapuolen on toisen osapuolen pyynnöstä toimitettava 15 päivän kuluessa lausumasta myös sellainen ei-luottamuksellinen toisinto, joka olisi mahdollista julkistaa. Mikään tässä liitteessä ei estä osapuolta julkistamasta omaa kantaansa koskevia lausuntoja, kunhan se ei toisen osapuolen toimittamiin tietoihin viitatessaan paljasta toisen osapuolen luottamuksellisiksi määrittelemiä tietoja.

Yksipuoliset yhteydet

39. Välimiespaneeli ei saa tavata eikä kuulla osapuolta eikä ottaa siihen muulla tavalla yhteyttä, jos toinen osapuoli ei ole paikalla.
40. Yksikään välimies ei saa keskustella menettelyn kohteena olevaan asiaan liittyvistä seikoista osapuolen tai osapuolten kanssa, jos muut välimiehet eivät ole paikalla.

Amicus curiae -lausumat

41. Jolleivät osapuolet toisin sovi kolmen päivän kuluessa välimiespaneelin asettamisesta, välimiespaneeli voi harkita oma-aloitteisesti toimitettuja kirjallisia lausumia sellaisilta osapuolten luonnollisilta henkilöiltä tai oikeushenkilöiltä, joita asia koskee, edellyttäen kyseiset lausumat on laadittu kymmenen päivän kuluessa välimiespaneelin asettamisesta, että ne ovat lyhyitä ja enintään 15 konekirjoitussivun mittaisia liitteineen ja että niillä on välitöntä merkitystä välimiespaneelin tarkasteltavana olevan asian tosiseikkojen kannalta.
42. Lausumaan on sisällyttävä sen esittävän luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön kuvaus, mukaan lukien henkilön kansalaisuus tai sijoittautumispaikka, kuvaus kyseisen henkilön toiminnan luonteesta ja kyseisen henkilön rahoituslähteestä, ja siinä on eriteltävä, mikä on kyseisen henkilön intressi välimiesmenettelyssä. Lausuma on toimitettava osapuolten valitsemilla kielillä tämän liitteen 45 kohdan mukaisesti.
43. Välimiespaneeli luettelee tuomiossaan kaikki vastaanottamansa lausumat, jotka ovat tämän liitteen 41 ja 42 kohdan mukaisia. Välimiespaneeli ei ole velvollinen käsittelemään tuomiossaan tällaisissa lausumissa esitettyjä väitteitä. Välimiespaneelin tämän liitteen nojalla vastaanottamat lausumat toimitetaan osapuolille näiden huomautuksia varten.

Kiireelliset tapaukset

44. Kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jaksossa (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) tarkoitetuissa kiireellisissä tapauksissa välimiespaneeli mukauttaa asianmukaisesti tässä liitteessä mainittuja määräaikoja osapuolia kuultuaan ja ilmoittaa osapuolille tällaisista mukautuksista.

Kääntäminen ja tulkkaus

45. Osapuolten on pyrittävä sopimaan yhteisestä työkielestä välimiespaneelimenettelyä varten 3.26 artiklassa (Neuvottelut) tarkoitettujen neuvottelujen aikana ja viimeistään tämän liitteen 9 kohdan b alakohdassa tarkoitettussa kokouksessa.
46. Osapuolet voivat esittää huomautuksia tämän liitteen mukaisesti laadittujen asiakirjojen käännöksistä.
47. Jos tämän sopimuksen tulkinnasta syntyy erimielisyyttä, välimiespaneeli ottaa huomioon, että tämä sopimus neuvoteltiin englannin kielellä.

Määräaikojen laskeminen

48. Jos osapuoli vastaanottaa tämän liitteen 8 kohdan nojalla asiakirjan eri päivänä kuin toinen osapuoli, asiakirjan vastaanottamisen perusteella laskettava määräaika on laskettava asiakirjan myöhäisemmän vastaanottopäivän perusteella.

Muut menettelyt

49. Tätä liitettä sovelletaan myös menettelyihin, joista määrätään 3.34 artiklan (Välitystuomion noudattamista koskeva kohtuullinen määräaika) 2 kohdassa, 3.35 artiklan (Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu) 2 kohdassa, 3.36 artiklan (Välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuraavat väliaikaiset korjaavat toimenpiteet) 3 kohdassa ja 3.37 artiklan (Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuranneiden väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden jälkeen) 2 kohdassa. Tässä liitteessä vahvistetut määräajat on mukautettava kyseisissä muissa menettelyissä välitystuomion antamiselle vahvistettuihin erityisiin määräaikoihin.

50. Jos alkuperäinen paneeli tai jotkin sen jäsenistä eivät pysty kokoontumaan uudelleen 3.34 artiklan (Välitystuomion noudattamista koskeva kohtuullinen määräaika) 2 kohdassa, 3.35 artiklan (Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu) 2 kohdassa, 3.36 artiklan (Välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuraavat väliaikaiset korjaavat toimenpiteet) 3 kohdassa tai 3.37 artiklan (Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuranneiden väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden jälkeen) 2 kohdassa määrättyjä menettelyjä varten, sovelletaan 3.29 artiklassa (Välimiespaneelin asettaminen) määrättyjä menettelyjä. Tuomion tiedoksiannon määräaika pidennetään tällöin 15 päivällä.
-

OSAPUOLTEN VÄLISTEN RIITAJEN SOVITTELUJÄRJESTELMÄ

1 ARTIKLA

Tavoite ja soveltamisala

1. Tämän liitteen tavoitteena on helpottaa yhteisesti sovitun ratkaisun löytämistä kattavan ja nopean menettelyn kautta, jossa turvaututaan sovittelijaan.
2. Ellei toisin määrätä, tätä liitettä sovelletaan kaikkiin tämän sopimuksen piiriin kuuluviin toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat kielteisesti osapuolten välisiin sijoituksiin.

2 ARTIKLA

Tietojen pyytäminen

1. Osapuoli voi milloin tahansa ennen sovittelumenettelyn aloittamista pyytää kirjallisesti toista osapuolta toimittamaan tietoja toimenpiteestä, joka vaikuttaa kielteisesti osapuolten välisiin sijoituksiin. Osapuolen, jolle tällainen pyyntö osoitetaan, on annettava kirjallinen vastaus 20 päivän kuluessa.

2. Jos vastaava osapuoli katsoo, että vastaaminen 20 päivän kuluessa ei ole mahdollista, sen on viipymättä ilmoitettava pyynnön esittäneelle osapuolelle syyt siihen, miksi vastaaminen kyseisen määräajan puitteissa ei ole mahdollista, sekä arvio lyhimmästä määräajasta, jossa se pystyy antamaan vastauksensa.

3 ARTIKLA

Menettelyn aloittaminen

1. Osapuoli voi milloin tahansa pyytää, että osapuolet aloittavat sovittelumenettelyn. Pyyntö on esitettävä toiselle osapuolelle kirjallisena. Pynnön on oltava niin yksityiskohtainen, että siitä käyvät selvästi ilmi pyynnön esittävän osapuolen havaitsemat ongelmat, ja siinä on
 - a) yksilöitävä kyseessä oleva toimenpide;
 - b) annettava selvitys väitetyistä kielteisistä vaikutuksista, joita pyynnön esittävä osapuoli uskoo toimenpiteellä olleen tai olevan osapuolten välisiin sijoituksiin; ja
 - c) selostettava, miten nämä vaikutukset pyynnön esittävän osapuolen näkemyksen mukaan liittyvät kyseessä olevaan toimenpiteeseen.
2. Osapuoli, jolle tällainen pyyntö on osoitettu, tarkastelee sitä myötämielisesti ja vastaa kirjallisesti hyväksyvänsä tai hylkäävänsä pyynnön kymmenen päivän kuluessa sen vastaanottamisesta.

4 ARTIKLA

Sovittelijan valinta

1. Osapuolet pyrkivät sopimaan sovittelijasta viimeistään 15 päivän kuluessa vastauksen vastaanottamisesta tämän liitteen 3 artiklan (Menettelyn aloittaminen) 2 kohdassa tarkoitettuun pyyntöön.
2. Jos osapuolet eivät pysty sopimaan sovittelijasta asetetussa määräajassa, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää komitean puheenjohtajaa tai puheenjohtajan valtuuttamaa henkilöä valitsemaan sovittelijan arvalla 3.44 artiklan (Välimiesluettelot) 2 kohdan mukaisesti laaditusta luettelosta. Kummankin osapuolen edustajilla on oikeus olla läsnä, kun valinta tehdään arvalla.
3. Komitean puheenjohtajan tai puheenjohtajan valtuuttaman henkilön on valittava sovittelija viiden työpäivän kuluessa 2 kohdassa tarkoitettusta pyynnöstä.
4. Sovittelija ei voi olla kummankaan osapuolen kansalainen, elleivät osapuolet toisin sovi.
5. Sovittelija auttaa puolueettomasti ja avoimesti osapuolia selventämään kyseessä olevaa toimenpidettä ja sen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia sijoituksiin sekä pääsemään yhteisesti sovittuun ratkaisuun asiassa. Sovittelijoihin sovelletaan liitettä 11 soveltuvien osien. Myös liitteessä 9 olevia 4–8 ja 45–48 kohtia sovelletaan soveltuvien osien.

5 ARTIKLA

Sovittelumenettelyä koskevat säännöt

1. Sovittelumenettelyyn turvautunut osapuoli esittää kymmenen päivän kuluessa sovittelijan nimittämisestä sovittelijalle ja toiselle osapuolelle yksityiskohtaisen kirjallisen kuvauksen ongelmasta ja erityisesti kyseessä olevan toimenpiteen toiminnasta ja kielteisistä vaikutuksista sijoituksiin. Toinen osapuoli saa esittää kyseistä ongelman kuvausta koskevat kirjalliset huomautuksensa 20 päivän kuluessa kyseisen kuvauksen toimittamisesta. Kumpikin osapuoli voi sisällyttää ongelman kuvaukseensa tai sitä koskeviin huomautuksiinsa kaikki tarpeellisiksi katsomansa tiedot.
2. Sovittelija voi päättää sopivimmasta tavasta selkeyttää kyseistä toimenpidettä ja sen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia sijoituksiin. Sovittelija voi esimerkiksi järjestää osapuolten välisiä kokouksia, kuulla osapuolia yhdessä tai erikseen, pyytää alan asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä apua tai kuulla niitä ja antaa osapuolille niiden mahdollisesti pyytämää lisätukea. Sovittelijan on kuitenkin kuultava osapuolia ennen avun pyytämistä alan asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä tai ennen niiden kuulemista.
3. Sovittelija voi tarjota neuvoja ja ehdottaa ratkaisua osapuolten harkittavaksi, ja nämä voivat hyväksyä tai hylätä ehdotetun ratkaisun tai sopia erilaisesta ratkaisusta. Sovittelija ei saa kuitenkaan antaa neuvoja tai esittää näkemyksiä siitä, onko kyseessä oleva toimenpide tämän sopimuksen mukainen.

4. Sovittelumenettely toteutetaan sen osapuolen alueella, jolle pyyntö osoitettiin, tai yhteisestä sopimuksesta missä tahansa muualla tai millä tahansa muulla tavalla.
5. Osapuolet pyrkivät saavuttamaan yhteisesti sovitun ratkaisun 60 päivän kuluessa sovittelijan nimittämisestä. Ennen lopullista sopimusta osapuolet voivat harkita mahdollisia väliaikaisia ratkaisuja.
6. Ratkaisu voidaan hyväksyä komitean päätöksellä. Kumpikin osapuoli voi asettaa tällaisen ratkaisun edellytykseksi mahdollisesti tarvittavien sisäisten menettelyjen päätökseen saattamisen. Yhteisesti sovitut ratkaisut asetetaan julkisesti saataville. Yleisesti saataville asetettu versio ei saa kuitenkaan sisältää tietoja, jotka jompikumpi osapuoli on määritellyt luottamuksellisiksi.
7. Sovittelumenettely päättyy
 - a) osapuolten yhteisesti sovitulla ratkaisulla, jolloin sovittelumenettely päättyy ratkaisunhyväksymispäivänä;
 - b) osapuolten yhteisestä sopimuksesta missä tahansa sovittelumenettelyn vaiheessa, jolloin sovittelumenettely päättyy päivänä, jona sopimukseen päästään;
 - c) kirjallisella ilmoituksella, jonka sovittelija antaa kuultuaan osapuolia ja jonka mukaan sovittelun jatkaminen on hyödytöntä, jolloin sovittelumenettely päättyy tällaisen ilmoituksen antamispäivänä; tai

- d) kumman tahansa osapuolen kirjallisella ilmoituksella, jonka se antaa tarkasteltuaan sovittelumenettelyssä yhteisesti sovittuja ratkaisuja ja otettuaan huomioon kaikki sovittelijan antamat neuvot ja ehdottamat ratkaisut, jolloin sovittelumenettely päättyy tällaisen ilmoituksen antamispäivänä.

6 ARTIKLA

Yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpano

1. Jos osapuolet ovat sopineet ratkaisusta, kummankin osapuolen on toteutettava tarvittavat toimenpiteet yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpanemiseksi sovitussa aikataulussa.
2. Täytäntöönpanevan osapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle kirjallisesti kaikista yhteisesti sovitun ratkaisun täytäntöönpanemiseksi toteutetuista vaiheista tai toimenpiteistä.
3. Osapuolten pyynnöstä sovittelija antaa niille kirjallisen raporttiluonnoksen, johon sisältyy lyhyt tiivistelmä i) toimenpiteestä, josta menettelyssä on kyse, ii) noudatetuista menettelyistä ja iii) näiden menettelyjen tuloksena mahdollisesti saavutetusta yhteisesti sovitusta ratkaisusta, mahdolliset väliaikaiset ratkaisut mukaan luettuina. Sovittelijan on annettava osapuolille 15 päivän määräaika huomautusten esittämiseen raporttiluonnoksesta. Otettuaan huomioon kyseisen määräajan sisällä toimitetut osapuolten huomautukset sovittelija toimittaa 15 päivän kuluessa osapuolille kirjallisen lopullisen raportin. Kirjalliseen lopulliseen raporttiin ei saa sisältyä tämän sopimuksen tulkintoja.

7 ARTIKLA

Suhde riitojen ratkaisemiseen

1. Sovittelujärjestelmä ei vaikuta kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jakson (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaisiin osapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin.
2. Sovittelujärjestelmää ei ole tarkoitus käyttää perustana tämän sopimuksen tai muiden sopimusten mukaisille riitojenratkaisumenettelyille. Osapuolen ei pidä tukeutua tai esittää tällaisissa riitojenratkaisumenettelyissä näyttönä eikä välimiespaneelin pidä ottaa huomioon seuraavia:
 - a) osapuolen sovittelumenettelyn aikana esittämiä kantoja;
 - b) sitä seikkaa, että osapuoli on ilmoittanut olevansa valmis hyväksymään sovittelun kohteena olevaa toimenpidettä koskevan ratkaisun; tai
 - c) sovittelijan antamia neuvoja tai tekemiä ehdotuksia.
3. Rajoittamatta tämän liitteen 5 artiklan (Sovittelumenettelyä koskevat säännöt) 6 kohdan soveltamista ja elleivät osapuolet toisin sovi, kaikki sovittelumenettelyn vaiheet, mahdolliset annettavat neuvot tai mahdollisesti ehdotettu ratkaisu mukaan luettuina, ovat luottamuksellisia. Kumpikin osapuoli voi kuitenkin ilmoittaa julkisesti, että sovittelu on käynnissä.

8 ARTIKLA

Määraajat

Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa tässä liitteessä tarkoitettua määräaika.

9 ARTIKLA

Kustannukset

1. Kumpikin osapuoli vastaa itse sovittelumenettelyyn osallistumisesta aiheutuvista kuluistaan.
2. Osapuolet jakavat tasan järjestelyistä aiheutuvat kulut, mukaan lukien sovittelijan palkkion ja kulut. Sovittelijan palkkio on liitteessä 9 olevan 9 kohdan b alakohdan mukainen.

10 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu

Viiden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä osapuolet neuvottelevat tarpeesta muuttaa tätä sovittelumenetelmää sen käytöstä saatujen kokemustensa perusteella ja ottaen huomioon vastaavan järjestelmän kehittymisen WTO:ssa.

VÄLIMIESTEN JA SOVITTELIJOIDEN KÄYTÄNNESÄÄNNÖT

Määritelmät

1. Näissä käytäntesäännöissä tarkoitetaan

'välimiehellä' 3.29 artiklalla (Välimiespaneelin asettaminen) asetetun välimiespaneelin jäsentä;

'ehdokkaalla' henkilöä, jonka nimi on 3.44 artiklassa (Välimiesluettelot) tarkoitetussa välimiesten luettelossa ja jonka valitsemista välimieheksi harkitaan 3.29 artiklan (Välimiespaneelin asettaminen) mukaisesti;

'avustajalla' henkilöä, joka välimiehen toimeksiannon mukaisesti suorittaa tutkimuksia tai avustaa välimiestä;

'menettelyllä' kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jakson (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaista välimiespaneelimenettelyä, jollei toisin määrätä;

'henkilöstöllä' välimiehen kyseessä ollessa henkilöitä, jotka ovat välimiehen ohjauksessa ja valvonnassa, lukuun ottamatta avustajia.

Menettelyä koskevat velvollisuudet

2. Koko menettelyn ajan jokaisen ehdokkaan ja välimiehen on vältettävä käyttäytymästä epäasianmukaisesti ja antamasta vaikutelmaa epäasianmukaisesta käyttäytymisestä, oltava riippumaton ja puolueeton, vältettävä välittömiä ja välillisiä eturistiriitoja sekä noudatettava korkeita käyttäytymisnormeja riitojenratkaisumenettelyn rehellisyyden ja puolueettomuuden säilyttämiseksi. Välimiehet eivät saa ottaa vastaan paneelissa käsiteltävänä olevaan asiaan liittyviä ohjeita miltään organisaatiolta tai hallitukselta. Entisten välimiesten on noudatettava näiden käytännesääntöjen 15, 16, 17 ja 18 kohdassa vahvistettuja velvoitteita.

Ilmoittamisvelvollisuudet

3. Ennen kuin ehdokkaan valinta välimieheksi voidaan vahvistaa kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jakson (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaisesti, ehdokkaan on ilmoitettava kaikki intressit, suhteet tai seikat, jotka todennäköisesti vaikuttavat hänen riippumattomuuteensa tai puolueettomuuteensa taikka joiden voidaan kohtuudella olettaa luovan vaikutelman epäasianmukaisesta käyttäytymisestä tai menettelyn puolueellisuudesta. Tämän vuoksi ehdokkaan on kaikin kohtuullisesti toteutettavissa olevin toimin pyrittävä selvittämään tällaiset intressit, suhteet ja seikat.
4. Ehdokkaan tai välimiehen on annettava komitealle tiedoksi osapuolten tarkastelemista varten ainoastaan seikat, jotka koskevat näiden käytännesääntöjen todellisia tai mahdollisia rikkomuksia.

5. Välimiehen on valintansa jälkeen kaikin kohtuullisesti toteutettavissa olevin toimin jatkettava näiden käytännesääntöjen 3 kohdassa tarkoitettujen intressien, suhteiden tai seikkojen selvittämistä ja ilmoitettava niistä. Ilmoittamisvelvollisuus on jatkuva velvollisuus, joka edellyttää välimieheltä kaikkien menettelyn missä tahansa vaiheessa mahdollisesti esille tulevien intressien, suhteiden tai seikkojen ilmoittamista mahdollisimman nopeasti niiden tultua välimiehen tietoon. Välimiehen on ilmoitettava tällaiset intressit, suhteet tai seikat komitealle kirjallisesti osapuolten tarkastelua varten.

Välimiesten velvollisuudet

6. Välimiehen on valintansa jälkeen suoritettava tehtävänsä täsmällisesti, nopeasti, oikeudenmukaisesti ja huolellisesti koko menettelyn ajan.
7. Välimiehen on otettava huomioon ainoastaan sellaiset seikat, jotka tulevat esille menettelyssä ja jotka ovat välttämättömiä tuomiota varten, eikä hän saa siirtää tehtäväänsä kenellekään muulle.
8. Välimiehen on toteutettava kaikki aiheelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että hänen avustajansa ja henkilöstönsä ovat tietoisia näiden käytännesääntöjen 2, 3, 4, 5, 16, 17 ja 18 kohdista ja noudattavat niitä.
9. Välimiehellä ei saa olla menettelyä koskevia yksipuolisia yhteyksiä.

Välimiesten riippumattomuus ja puolueettomuus

10. Välimiehen on oltava riippumaton ja puolueeton ja vältettävä antamasta vaikutelmaa epäasianmukaisesta käyttäytymisestä tai puolueellisuudesta; hänen toimintaansa eivät saa vaikuttaa oman edun tavoittelu, ulkopuolinen painostus, poliittiset näkökohdat, julkiset vaatimukset, lojaalius osapuolelle tai arvostelun pelko.
11. Välimies ei saa suoraan eikä välillisesti sitoutua mihinkään velvoitteeseen eikä hyväksyä mitään etua, joka voisi jollakin tavalla estää tai näyttää estävän hänen tehtäviensä asianmukaisen suorittamisen.
12. Välimies ei saa käyttää asemaansa välimiespaneelissa omien henkilökohtaisten tai yksityisten etujensa ajamiseen, ja hänen on vältettävä toimia, jotka voivat antaa vaikutelman siitä, että muilla on erityisasema vaikuttaa häneen.
13. Välimies ei saa antaa talous-, liike-, ammatti- tai perhesuhteiden tai sosiaalisten suhteiden taikka niihin liittyvien velvollisuuksien vaikuttaa käytökseensä tai arvostelukykyynsä.
14. Välimiehen on vältettävä sellaisia suhteita tai taloudellisia intressejä, jotka todennäköisesti vaikuttavat hänen puolueettomuuteensa tai joiden voidaan kohtuudella olettaa luovan vaikutelman epäasianmukaisesta käyttäytymisestä tai puolueellisuudesta.

Entisten välimiesten velvollisuudet

15. Kaikkien entisten välimiesten on vältettävä toimia, jotka voivat luoda vaikutelman, että he olivat tehtäviään suorittaessaan puolueellisia tai hyötyivät välimiespaneelin päätöksestä tai tuomiosta.

Luottamuksellisuus

16. Välimies tai entinen välimies ei saa milloinkaan ilmaista tai käyttää menettelyä koskevia tai menettelyn aikana saatuja ei-julkisia tietoja muihin tarkoituksiin kuin kyseistä menettelyä varten, eikä hän etenkään saa missään tapauksessa ilmaista tai käyttää tällaisia tietoja hyödyn saamiseksi itselleen tai muille taikka muiden etuihin vaikuttamiseksi.
17. Välimies ei saa paljastaa välitystuomiota tai sen osia ennen tuomion julkaisemista kolmannen luvun (Riitojen ratkaiseminen) B jakson (Osapuolten välisten riitojen ratkaiseminen) mukaisesti.
18. Välimies tai entinen välimies ei saa milloinkaan ilmaista välimiespaneelin päätösneuvottelujen sisältöä eikä kenenkään välimiehen mielipidettä päätösneuvotteluissa.

Kulut

19. Kunkin välimiehen on pidettävä kirjaa ja annettava lopullinen tilitys menettelyyn käytetystä ajasta ja kuluistaan sekä avustajansa ajasta ja kuluista.

Sovittelijat

20. Näihin käytännesääntöihin sisältyviä välimiehiin tai entisiin välimiehiin sovellettavia määräyksiä sovelletaan soveltuvin osin myös sovittelijoihin.

YHTEISYMMÄRRYS 1

ERITYISET TILARAJOITTEET JA LUONNONVAROJEN RAJALLINEN SAATAVUUS SINGAPORESSA

1. Sopimuksen 2.3 artiklaa (Kansallinen kohtelu) ei sovelleta toimenpiteisiin, jotka koskevat seuraavia:
 - a) Singaporen juomavesihuolto;
 - b) asuinkiinteistön¹ omistus, osto, kehittäminen, hallinnointi, ylläpito, käyttö, nautintaoikeus, myynti tai muu luovutus tai jokin Singaporen julkisista asuntotuotantojärjestelmistä.
2. Kolme vuotta tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen ja sen jälkeen joka toinen vuosi, jos Singaporessa edelleen kannetaan tietyiltä ostajilta lisäleimaveroa (Additional Buyer's Stamp Duty, ASBD), komitea tarkastelee uudelleen, edellyttääkö asuntomarkkinoiden vakaus ASBD:n kantamista. Näissä neuvotteluissa Singapore esittää tilastoja ja antaa asiaankuuluvia tietoja asuntomarkkinoiden tilanteesta.

¹ Ilmaisulla "asuinkiinteistö" tarkoitetaan Singaporen asuinkiinteistölaissa (Residential Property Act, 274 luku), sellaisena kuin se on tämän sopimuksen voimaantulopäivänä, määriteltyä kiinteää omaisuutta.

YHTEISYMMÄRRYS 2

VÄLIMIESTEN PALKKIOT

Molemmat osapuolet vahvistavat liitteessä 9 olevan 9 kohdan osalta seuraavan yhteisymmärryksen:

1. Välimiehille maksettavien palkkioiden ja kulukorvausten on pohjauduttava kahden- tai monenvälisissä sopimuksissa määrättyjen vertailukelpoisten kansainvälisten riitojenratkaisumekanismien vaatimuksiin.
2. Osapuolet sopivat palkkioiden ja kulukorvausten tarkan määrän ennen liitteessä 9 olevan 9 kohdan mukaista osapuolten ja välimiespaneelin välistä kokousta.
3. Molemmat osapuolet soveltavat tätä yhteisymmärrystä vilpittömässä mielessä helpottaakseen välimiespaneelin toimintaa.
